

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ОЛІМПІАДА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ – 2023

9 клас

Прочитайте уважно поезію Тараса Шевченка і виконайте завдання.

Перебендя

Перебендя старий, сліпий,
Хто його не знає?
Він усюди вештається
Та на кобзі грає.
А хто грає, того знають
І дякують люде:
**Він їм тугу розганяє,
Хоть сам світом нудить.**
Попідтинню сіромаха
І днює й ночує;
Нема йому в світі хати;
Недоля жартує
Над старою головою,
А йому байдуже;
Сяде собі, заспіває:
«Ой не шуми, луже!»
Заспіває та й згадає,
Що він сиротина,
Пожуриться, посумує,
Сидячи під тином.
Отакий-то Перебендя,
Старий та химерний!
Заспіває про Чалого
На Горлицю зверне;
З дівчатами на вигоні —
Гриця та веснянку,
А у шинку з парубками —
Сербина, Шинкарку
З жонатими на бенкеті
(Де свекруха злая) —
Про тополю, лиху долю,
А потім —
У гаю;

На базарі — про Лазаря,
Або, щоб те знали,
Тяжко-важко заспіває,
Як Січ руйнували.
Отакий-то Перебендя,
Старий та химерний!
Заспіває, засміється,
А на сльози зверне.
Вітер віє-повіває,
По полю гуляє.
На могилі кобзар сидить
Та на кобзі грає.
Кругом його степ, як море
Широке, синіє;
За могилою могила,
А там — тільки мріє.
Сивий ус, стару чуприну
Вітер розвіває;
То приляже та послуха,
Як кобзар співає,
Як серце сміється, сліпі очі плачуть...
Послуха, повіє...
Старий заховавсь
В степу на могилі, щоб ніхто не бачив,
Щоб вітер по полю слова розмахав,
Щоб люде не чули, бо то боже слово,
То серце по волі з богом розмовля,
То серце щечече господною славу,
А думка край світа на хмарі гуля.
Орлом сизокрилим літає, ширяє,
Аж небо блакитне широкими б'є;
Спочине на сонці, його запитає,
Де воно ночує, як воно встає...

№ з/п	Завдання	Оцінювання	
1.	<p><i>Сформулюйте і запишіть одним поширеним реченням тему прочитаної поезії.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2	L 0 1 2
2.	<p><i>Як ви розумієте виділені в поезії слова? Відповідь запишіть 2-ма поширеними реченнями.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
3.	<p><i>Спираючись на текст поезії, дайте відповіді на кожне питання одним поширеним реченням.</i></p> <p><i>А. Яка тематика і жанрове розмаїття пісень головного героя?</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p><i>Б. Які почуття викликає у вас образ Перебенді?</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3
		L 0 1 2 3	L 0 1 2 3

4.	<p>До виділених слів самостійно доберіть і запишіть:</p> <p>а) синоніми: Січ нищили, _____; злощастя жартує, _____.</p> <p>б) антоніми: Серце плаче – _____; свекруха добра – _____.</p>	<p>L 0 1 2</p> <p>L 0 1 2</p>	<p>L 0 1 2</p> <p>L 0 1 2</p>
5.	<p>Визначте художні засоби, які використано в уривку.</p> <p>А. «Кругом його степ, як море / Широке, синіє...».</p> <p>Б. «Вітер приляже, послуха».</p> <p>В. «Лиха доля», «орел сизокрилий» «сивий ус», «стара чуприна».</p> <p>Г. «Хто його не знає?»</p> <p>Ґ. «Серце щебече господною славу», «думка край світа на хмарі гуля».</p> <p>1. Епітет – _____; 2. Метафора – _____; 3. Порівняння – _____; 4. Риторичне запитання – _____; 5. Уособлення – _____. 6. Алгоритм – _____.</p>	<p>L 0 1 2 3 4 5</p>	<p>L 0 1 2 3 4 5</p>
6.	<p>Поясніть значення фразеологізмів.</p> <p>Крутитися, як білка в колесі – _____ _____.</p> <p>Душі не чути – _____ _____.</p> <p>Викинути колінце – _____ _____.</p>	<p>L 0 1 2 3</p>	<p>L 0 1 2 3</p>
7.	<p>Запишіть цифри словами.</p> <p>Тарас Шевченко був невисокого росту – трохи більше 164 см. _____ _____</p> <p>1384 пам'ятниками в усьому світі відзначив народ свою любов до Тараса Шевченка. _____ _____</p>	<p>L 0 1 2</p> <p>L 0 1 2</p>	<p>L 0 1 2</p> <p>L 0 1 2</p>
8.	<p>Складіть і запишіть речення за схемами. Вкажіть тип складених речень.</p> <p>1. Чи то [...], чи то [...]?</p>	<p>L 0 1</p>	<p>L 0 1</p>

	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <p>2. [... , (який...), ...].</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <p>3. [...], (скільки...), (щоб...).</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>2</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>2</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>
9.	<p>На місці крапок вставте, де потрібно, пропущені літери, запишіть слова, знімаючи ризики.</p> <p>Вихід друком першої збірки Тараса Шевченка «Кобзар» 18 квітня 1840 року був знаме...ою поді... не лише в історії української літератури, а й в історії само/свідомості _____ українського народу. (Від) разу _____ після появи збірки його поетичні твори з'являються й на сторінках літературно/художніх _____ альманахів і збірників, підсилюючи те вел...чезне враже...я, яке справив на українське суспільство «Кобзар». З того часу Шевченкова поезія стала найважливішим і (не) тлінним _____ складником духовного єства українського народу.</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>7</p> <p>8</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>7</p> <p>8</p>
10.	<p>Вставте, де потрібно, пропущені розділові знаки.</p> <p>Шевченко вирішив піти до театру. Оскільки часу мав досить він найняв візника й наказав їхати до криниці Святого Володимира.</p> <p>Була друга година дня. Все довкола засипав сніг гори, яри, ліси Дніпро все покрито білою пеленою</p> <p>Криниця знаходилась у глибокому розлогому яру зарослому старими вербами. Саме тут за легендою князь Володимир хрестив своїх синів. Із джерела з шумом витікав струмок і по льоду збігав у долину.</p> <p>Над криницею за наказом царя Олександра I був збудований пам'ятник, який складався з аркади що оточувала криницю, високої колони, кулі й хреста на ній. В аркаді де висіли ікони світилася лампада.</p> <p style="text-align: right;">(За Є. Єнджеєвичем)</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>7</p> <p>8</p> <p>9</p> <p>10</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>7</p> <p>8</p> <p>9</p> <p>10</p>
11.	<p>Обведіть кружечком правильну відповідь.</p> <p>А. З якого твору Т. Шевченка слова: «Поховайте та вставляйте, Кайдани порвіте І вражою злою кров'ю Волю окропіте»?</p> <p>а) «Катерина»; б) «Заповіт»; в) «Минають дні, минають ночі».</p> <p>Б. Автор твору «Бджола і Шершень»:</p> <p>а) І. Вишенський; б) Т. Шевченко; в) Г. Сковорода.</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>

14.	<p><i>Чи згодні ви з твердженням Максима Рильського, який писав: «Народ Шевченка не забуває і ніколи не забуде. Поет живе в серцях свого народу»? Відповідь запишіть у вигляді твору-роздуму (8-10 речень). На користь ваших міркувань наведіть 3 аргументи.</i></p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>0</p> <p>1</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>0</p> <p>1</p>

15.	<p><i>Складіть етнокультурознавчий словничок з п'яти понять, пов'язаних з зимовим календарним циклом українського народу.</i></p> <p>1. Кутя – _____</p> <p>2. _____</p> <p>3. _____</p> <p>4. _____</p> <p>5. _____</p>	<p>L 0 1 2 3 4 5</p>	<p>L 0 1 2 3 4 5</p>
16.	<p><i>Розкажіть про відомі вам обереги українського народу. Дайте аргументовану відповідь 4-ма поширеними реченнями.</i></p> <p>_____</p>	<p>L 0 1</p>	<p>L 0 1</p>

